

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ВІСНИК

**ЧЕРНІВЕЦЬКОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
ІНСТИТУТУ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
ТОРГОВЕЛЬНО – ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Рік заснування 2001

Випуск IV

Економічні науки

**Чернівці
2007**

Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. – Чернівці: Книги-XXI, 2007. – Вип. IV. Економічні науки. – 464 с.

У науковому віснику розглядаються актуальні питання активізації економічних реформ у національній економіці та її складових в регіональній та міжнародній економіці, фінансах, менеджменті, маркетингу, обліку тощо.

Буде корисним для науковців, фахівців, викладачів навчальних закладів, аспірантів, студентів.

Редакційна колегія:

Е.І.Бойко - д.е.н., професор, **Е.О.Грицюк** – к.е.н., доцент, **Д.Г.Лук'яненко** – д.е.н., професор, **А.А.Мазаракі** – д.е.н., професор, **В.В.Мова** – д.е.н., професор, **Т.М.Ореховська** – к.е.н., професор, **А.М.Поручник** – д.е.н., професор, **І.М.Школа** – д.е.н., професор, **М.Ф.Юрій** – д.і.н., професор.

Рецензенти: доктор економічних наук, професор **М.А.Козоріз**
доктор економічних наук, професор **В.І.Пила**

Редакція вісника:

Головний редактор – **І.М.Школа**
Відповідальний секретар – **Е.О.Грицюк**
Редактор – **Р.В.Кравчук**
Коректор – **Н.Т.Гринівська**
Комп'ютерний дизайн і макетування – **С.О.Галамашевич**

Друкується за ухвалою Вченої Ради Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ.

Свідоцтво державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України № 4317 серія КВ від 20.06.2000 р.

Загальнодержавне видання
Збірник входить до переліку наукових видань ВАК України

1997. – 192 с.

2. Степанов Ю.Г. Свободные экономические зоны в СССР. – М.: Знание, 1990.
3. Madani D. A Review of the Role and Impact of Export Processing Zones // World Bank, 1998. – www.worldbank.org.
4. Amirahmadi H., Wu W. Export Processing Zones in Asia // Asian Survey, vol.35, September 1995. – P. 828-849.
5. Wang K.S. Linkage effects in Taiwan EPZs // Linking the Export Processing Zone to Local industry. – Flagstaff Institute, 1990.
6. Alter R. Lessons from the Export Processing Zone in Mauritius // Finance and Development. – №12/91. – 1991. – P.7-9.
7. Labour and Social Issues Relating to Export Processing Zones // International Labour Organization. – Geneva, 1998.
8. Kaunas free economic zone. – www.fez.lt – 1 p.
9. Klaipeda free economic zone. – www.fez.lt – 1 p.
10. ILO database on export processing zones (Revised) // SECTORAL ACTIVITIES PROGRAMME, International Labour Office, Geneva April 2007. – 35 p.
11. Special Economic Zones in Philippines // The Philippine Economic Zone Authority (PEZA). – 14 p.
12. Азиатский авторынок перегонит европейский в 2009 году // Новости Автоконсалтинг. – 27.08.2007. – www.autoconsulting.com.ua. – 1 с.
13. Peugeot-Citroen делает ставку не на европейский рынок // Новости Автоконсалтинг. – 04.09.2007. – www.autoconsulting.com.ua. – 1 с.
14. Kumho повышает объемы производства за счет китайского завода // Новости Автоконсалтинг. – 07.08.2007. – www.autoconsulting.com.ua. – 1с.
15. В Китае на следующей неделе стартует сборка автомобилей Alfa Romeo // Новости Автоконсалтинг. – 06.08.2007. – www.autoconsulting.com.ua. – 1с.
16. Special economic zones – engines for growth // Confederation of Indian industry, May 2006. – 8 p.
17. Special economic zones in Poland // Polish Information and Foreign Investments Agency. – www.paiz.gov.pl. – 1 p.
18. Ford купил автозавод в Румынии // Новости Автоконсалтинг. – 13.09.2007. – www.autoconsulting.com.ua. – 1 p.
19. Norton C. The Irish miracle: How Ireland went from economic basket case to masterpiece // December 2006. – www.iusbvision.wordpress.com. – 5 p.
20. Beary B. Why Ireland's economic boom is no miracle // The Globalist, May 2007. – www.theglobalist.com. – 4 p.
21. Ireland Economic Profile 2006 // Enterprise Ireland, August 2006. – 14 p.

А.А.Вдовічен, к.е.н., А.В.Гуска,

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

Стратегія розвитку інвестиційної діяльності в економіці України та проблеми залучення іноземних інвесторів

У статті розглядається стратегія інвестиційної діяльності та економічні інтереси іноземних інвесторів. Переглянуто стратегію визначення інвестиційної привабливості, а також обговорюється питання про вплив інвестиційного клімату як сукупності політичних, правових, економічних та соціальних умов господарювання.

In this article it is considered strategy of the investment activity and the economic interests of the foreign investors. The strategy of the investment attractiveness definition is reviewed. What is discussed as well is the question about the influence of the investment climate as a complex of political, legal, economic and social conditions for business activity.

На сьогодні велика увага приділяється інвестиціям, тому що вони є вихідним чинником інвестиційного процесу або інвестиційної діяльності як сукупності послідовних рішень і відповідних дій, спрямованих на перетворення заощаджень у вкладення в капітал. У свою чергу розглядаються поняття іноземних інвестицій, тобто це є цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту. Інвестиційна діяльність загалом пов'язана з визначенням багатьох термінів, а саме: прями та портфельні інвестиції.

Пряма інвестиція – операція, яка передбачає придбання об'єктів нерухомого та рухомого майна та пов'язаних з ним майнових прав, а також внесення коштів і майна до статутного фонду юридичної особи в обмін на корпоративні права, емітовані цією юридичною особою.

Портфельна інвестиція – операція, яка передбачає придбання цінних паперів, їх похідних та інших фінансових активів за кошти на фондовому ринку.

Отже, при здійсненні прямої інвестиції інвестор направляє кошти безпосередньо резиденту України або з відкриттям інвестиційного рахунку. При цьому йому для такої операції не потрібна індивідуальна ліцензія НБУ. При портфельній інвестиції всі розрахунки інвестора за об'єкт інвестування здійснюються через торговця цінними паперами. Перерахування коштів при портфельній інвестиції може бути як з рахунків з-за кордону, так і за рахунок коштів, отриманих від іншої інвестиційної діяльності в Україні [1, с.37].

Актуальність статті полягає в тому, що інвестиційна діяльність в Україні є не досить розвиненою і постають багато питань щодо її покращення. Над цим питанням працювали і працюють науковці та економісти різних країн світу: Д.Даннінг, Р.Коуз, П.Ліндерт, Ф.Мьоллерс, Д.Норт, М.Портер, Ф.Рут. Дослідження різноманітних аспектів сфери прямого іноземного інвестування знайшло відображення також у працях провідних українських вчених: В.Г.Андрійчука, О.В.Гаврилюка, В.М.Гейця, Б.В.Губського, М.А.Дудченка, Ю.В.Макогона, В.Є.Новицького, Ю.М.Пахомова, А.М.Поручника, О.І.Рогача, Є.В.Савельєва, А.С.Філіпенка, І.М.Школи, О.І.Шниркова. Існуючі наукові розробки достатньою мірою висвітлюють різні аспекти прямого іноземного інвестування, особливості регулювання і проблематику іноземних інвестицій у країнах з різним рівнем розвитку. Проблеми вдосконалення

зовнішньоекономічної політики України, регулювання інвестиційної діяльності, у тому числі на регіональному рівні, покращення маркетингового забезпечення процесу залучення іноземних інвестицій докладно відображені у публікаціях таких вітчизняних вчених, як О.С.Власюк, М.І.Долішній, О.К.Єременко, Г.Н.Климко, В.П.Клочко, О.Є.Кузьмін, І.І.Лукінов, Д.Г.Лук'яненко, М.В.Михалевич, В.П.Онищенко, В.О.Плотніков, М.І.Пугачов, А.П.Румянцев, В.В.Юхименко. Однак, можна стверджувати, що потребує дослідження вплив прямих іноземних інвестицій на соціально-економічний розвиток України та її регіонів, що за своєю сутністю є основною метою залучення іноземного капіталу в економіку країни.

До сьогодні в нашій державі постійно постає питання щодо неврегулювання законодавчої бази. Так як інвестиції пов'язані з накладанням податків, то в іноземних інвесторів знову постає думка: «А яким Податковим кодексом регулюються податки та інші обов'язкові платежі, адже в Україні він ще не набрав чинності і є певні неточності?». Стосовно ж інвестиційної діяльності, то в Україні діє приблизно 100 законодавчих і нормативних актів. От чому іноземні інвестори бояться залучати інвестиції до нас? І відповідь на це питання є. Вони бояться ризикувати через: нестабільне законодавство та його мінливості; велику кількість правових актів, які регулюють інвестиційну діяльність, їхню неузгодженість (норми, прийняті в одному нормативному документі, часто суперечать нормам іншого); зміст українського законодавства є нечітким і незрозумілим, що дозволяє вмілим чиновникам читати його «між рядками». Інвестори через невпорядкованість правових норм не бажають вкладати кошти в економіку України, яка має значні перспективи економічного росту.

Друга причина, чому ми розглянули цю тему, є – в Україні здійснюються багато економічних злочинів. Це свідчить про те, що криміногенна ситуація є небезпечною. Розкрадання коштів вже стало звичайним явищем. Інвестування грошових коштів, або не доходить до місця призначення або використовуються не за цільовим призначенням.

Стратегічною метою інвестиційної діяльності є ресурсне забезпечення позитивних структурних зрушень в економіці та сталий соціально-економічний розвиток країни на основі якісного оновлення основних і оборотних фондів. Інвестиційна діяльність реалізується з допомогою розвинених інвестиційних ринків і через діяльність фінансових посередників, які акумулюють кошти і

надають їх у позику інвесторам для здійснення капіталовкладень.

Переходячи від термінології та визначення актуальності, можна визначити завдання цієї статті, яка полягає в наступному:

- дослідження стратегії інвестиційної діяльності, а саме процес формування довгострокових цілей інвестиційної діяльності з метою структурної перебудови економіки на базі технологічного оновлення виробництва;

- визначення місця державного регулювання розвитку економіки через виділення пріоритетних галузей, напрямів стратегії розвитку;

- запропонування реформування неефективної державної та приватної практики капіталовкладень, які недостатньо впливають на подальший розвиток економіки України.

Стратегія розвитку інвестиційної діяльності – це процес формування довгострокових цілей інвестиційної діяльності та вибір найефективніших шляхів їх досягнення на базі прогнозування умов здійснення цієї діяльності.

Необхідно зазначити, що інвестування забезпечує: надходження фінансових коштів, обладнання, сировини і матеріалів, технологій до підприємств, виробництво товарів широкого вжитку з орієнтацією на підвищення культури споживання та життєвого рівня загалом, структурну перебудову економіки, створення сучасної галузевої структури на основі технологічного оновлення виробництва, подолання економічної залежності України від імпорту. Навіть на нинішньому етапі розвитку економічна політика країни не має чіткої орієнтації щодо можливостей державного впливу на розвиток національної економіки. У перехідний до ринку період найбільшої деградації в нас зазнала саме інвестиційна діяльність і сьогодні стан цієї сфери є досить складним унаслідок зниження ділової активності більшості суб'єктів господарювання, остаточного погіршення інвестиційного клімату та можливостей бюджетів усіх рівнів.

Інвестиційна політика держави не стимулює в повному обсязі надходження інвестицій, які є важливим засобом на шляху реструктуризації економіки. Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України в розрізі найбільших країн-інвесторів вміщено в табл. 1 [2].

Як видно з таблиці, загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, внесених в Україну, станом на 01.07.2007 року дорівнював 24171,8 млн. дол. США. Найбільшу частку в капіталі вітчизняних корпорацій з іноземними інвестиціями мають інвестори з Німеччини (23,5%) та Кіпру (17,1%). Участь інвесторів з

Австрії, Нідерландів, Сполученого Королівства, Сполучених Штатів Америки та Російської Федерації складає від 5% до 8,5%. Частки інвесторів з інших країн не перевищують 4%. Така статистика є бажаною для України як країни, що розвивається, та для кожного українця. Держава повинна створити сприятливий інвестиційний клімат, адже іноземні інвестиції є важливим інструментом для зміни структури економіки.

Таблиця 1

Прямі іноземні інвестиції в економіку України станом на 01.07.2007 р.

Країни	Обсяги прямих інвестицій	
	ман. дол. США	у % до підсумку
Всього, у т.ч.	24171,8	100,0
Німеччина	5677,9	23,5
Кіпр	4130,4	17,1
Австрія	1957,0	8,1
Нідерланди	1864,3	7,7
Сполучене Королівство	1796,8	7,4
Сполучені Штати Америки	1380,7	5,7
Російська Федерація	1236,2	5,1
Франція	935,4	3,9
Віргінські острови, Британські	813,0	3,4
Швейцарія	580,5	2,4
Польща	482,6	2,0
Угорщина	360,8	1,5
Інші країни	2956,2	12,2

Привабливим для інвесторів залишається український ринок нерухомості: обсяги інвестицій у будівництво зросли у 3,8 раза. Станом на 30.06.2007 року найбільший обсяг прямих іноземних інвестицій сконцентровано у металургійній промисловості (23,2%). У фінансовій діяльності акумульовано 19,3% надходжень, оптовій та роздрібній торгівлі – 8,8%, операціях з нерухомим майном – 7,9%, харчовій промисловості – 5,7%. У добувній, хімічній, нафтохімічній промисловості, машинобудуванні та будівництві зосереджено від 3% до 5% коштів іноземних інвесторів.

Після здобуття незалежності в Україні постала необхідність майже повністю перебудувати фінансові відносини – здійснити перехід від адміністративно-командних методів господарювання до ринково-демократичних та створити стабільне правове поле і відповідний правовий нагляд. На сьогодні ця проблема є надзвичайно актуальною, адже за повідомленням податкової міліції у 2006 р. виявлено 7,2 тис. економічних злочинів, що на 1,2 тис. злочинів більше ніж у 2005 р. (6 тис. злочинів). Органами внутрішніх справ та прокуратури виявлено 466 організованих груп і злочинних організацій, що скоїли 3977 злочинів, серед яких 30,2% економічної спрямованості. Статистика економічних злочинів є

невтішною і свідчить про корупцію в усіх прошарках суспільства та ешелонах влади. Влада на місцях є безвідповідальною, що ще раз підтверджує необхідність посиленого контролю за використанням коштів, особливо тих, які спрямовані на реструктуризацію економіки, тому необхідно розробити науково обґрунтовану стратегію розвитку.

На сьогодні в економіку України інвестовано лише 24,2 млрд. дол. США. Коли ми розглядали це питання, то вирішили, що цих коштів недостатньо для нормального соціально-економічного розвитку держави. В той час за наймізернішими підрахунками, які дає Міністерство статистики, ця сума складає 40 млрд. доларів США. Ми ж притримуємося точки зору вище зазначених науковців, які вказують, що дана величина має бути більшою 100-140 млрд. дол. США. Згідно з розрахунками вітчизняних економістів, залучення коштів лише із внутрішньодержавних джерел може призвести до того, що період відродження української економіки триватиме 20 і навіть більше років. Саме тому виникає потреба залучення іноземного капіталу в економіку України. Це питання необхідно розглядати з позиції загальної економічної привабливості країни. Оскільки Україна має низький інвестиційний рейтинг, то необхідно створити таке регулювання внутрішніх інвестицій, яке б забезпечило пріоритетні галузі національної економіки та сприяло залученню іноземних інвесторів. Для цього необхідно реформувати неефективні державні та приватні капіталовкладення, які фактично не впливають на зростання ВВП [3, с.60].

Аналіз наукових джерел засвідчив, що невисока інвестиційна активність в Україні зумовлена низькою інвестиційною привабливістю країни. Інвестиційна привабливість або інвестиційний клімат держави визначається як сукупність політичних, правових, економічних та соціальних умов, що забезпечують інвестиційну діяльність вітчизняних і закордонних інвесторів. Можна визначити таку систему чинників, які впливають на інвестиційний клімат:

1. Політико-правове середовище – його аналіз дозволяє визначити основні правові перешкоди на шляху реалізації інвестиційної стратегії. Головним є те, що інвестори через невпорядкованість правових норм не бажають вкладати кошти в економіку України, які має значні перспективи економічного росту.

2. Економічне середовище – його аналіз свідчить про зростання фінансової активності інвесторів-резидентів. Разом з тим підвищуються обсяги капіталовкладень іноземних інвесторів,

але все одно вкладених коштів недостатньо для забезпечення високого рівня розвитку економіки країни.

3. Інвестиційна інфраструктура – чинник, який впливає на визначення стратегічних напрямків інвестиційної діяльності. Важливість розвитку інвестиційної інфраструктури полягає в її функціональному призначенні. Нині ринкова та інвестиційна інфраструктури в Україні недосконалі, оскільки окремі їхні елементи є недієздатними. Вітчизняні вчені-економісти переконані, що в разі різкого припливу великої маси інвестиційних ресурсів сучасна інфраструктура буде не в змозі поглинути їх, тобто її нерозвиненість і нерозвиненість інвестиційного менеджменту можуть стати значною перешкодою в процесі реалізації інвестиційної політики [5, с.39].

Чергового підвищення попиту на інвестиції слід очікувати з переходом на європейські норми та стандарти. Досить сказати, що законодавство ЄС, яке їх передбачає, займає понад 70 тис. сторінок тексту. В міру інтеграції в Євросоюз дедалі більше підприємств (Україна в тому числі) опиняються під загрозою закриття саме через невідповідність європейським вимогам стосовно технологій виробництва, збереження і перевезення продукції [6, с.84]. Хоча провідні представники вітчизняної науки і влади намагаються запозичити світовий досвід, однак вагомого результату в розвитку економіки так і не спостерігається.

Отже, ми можемо зробити висновок, що стратегія державного регулювання інвестиційної діяльності є вкрай необхідною і водночас потребує удосконалення. Та потенційні інвестори будуть залучати інвестиції лише тоді, коли побачать, що в Україні сприятливий інвестиційний клімат, відповідальна законодавчо-нормативна база та є сформований європейський і ринковий менталітет населення. Ці чинники необхідно запроваджувати в дію не поступово, а швидко. Лише в цьому випадку можна простежити помітні результати на шляху трансформації економіки України.

Список використаних джерел:

1. Переверзєва О. Іноземні інвестиції // Головбух. – 2006. – №68 (451). – С.34-40.
2. www.ukrstat.kmu.gov.ua.
3. Марцин В.С. Стратегія розвитку інвестиційної діяльності в економіці України // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №9 (75). – С.57-64.
4. Кузьмін О.Є. Інвестиційна та інноваційна діяльність. – Львів: ЛБІ НБУ, 2003.
5. Гостюк М. Зарубіжні інвестиції та економічні інтереси іноземних інвесторів // Економіка України. – 2005. – №8. – С.81-85.